

POKRAČOVATELÉ KOSMOVI

Pokračovateli kronikáře Kosmy nazýváme anonymní autory, kteří se inspirovali v jeho Kronice české, doplňovali ji informacemi, které vynechal, a dále navazovali popisem událostí, které následovaly po roce 1125.

První pokračovatelé Kosmovi

Kanovník vyšehradský

Jeho kronika začíná rokem 1125 a končí 1142 (Je známá ještě poslední část kroniky o vzpouře vedené Konrádem II. Znojemským, tato část je však sepsána až mezi roky 1151-1152 a navíc se zde autor často zmiňuje o kostele a klášteře sv. Jiří a sv. Ludmily na Pražském hradě, z čehož je patrné, že se jedná o spis, který nese psal kanovník vyšehradský.). Do roku 1130 kanovník přímo sepsával dějící se události, pak práci přerušil, psal si poznámky a k práci se vrací až roku 1141.

Celá kronika je zasvěcena knížeti Soběslavu I., autor opěvuje a glorifikuje veškeré Soběslavovy činy a mluví o něm vždy s nezměrnou úctou a láskou (na rozdíl od Kosmy). V celém díle je patrné i silné národní cítění.

Je poměrně dobře informován, zná obsahy některých důležitých listin, je tedy pravděpodobné, že měl nejspíše funkci u dvora (barvitě popisuje např. popravu spiklenců, kteří připravovali na knížete atentát). Zná dobře místní zvyky a jména, je tedy nejspíše Čech. Jeho zálibou je pozorování astronomických jevů, o kterých se v kronice často zmiňuje, což následně usnadnilo dataci.

Kronika se nám dochovala v pěti rukopisech, nejstarším z nich je rukopis drážďanský (1. pol. 14. stol) Kanovník vyšehradský pokračovatel Kosmův. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874, s. 203–237, (dostupné na: <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169>>).

Mnich sázavský

Jeho kronika je kronikou sázavského kláštera, sepsaná na podnět opata Silvestra, a doplňuje tedy Kosmu od roku 1030, dva roky před založením kláštera. Píše o jeho právech a nárocích, cituje i donační listinu, o níž však nevíme, jestli je pravá. Od roku 1125 začíná psát i o vnějších událostech (např. připomíná právo Čechů na svobodnou volbu knížete), i když na klášter nezapomíná. Roku 1157 je kronika přerušena mezititlem De probitate Wladislai regis et fratris eius Theobaldi ducis a poslední zápis je o roku 1162.

Tato první česko-latinská klášterní kronika byla sepsána mezi lety 1173-1176. Autorem byl pravděpodobně jeden člověk, který ji sepsal až v pokročilém věku. Dílo mnicha sázavského se nám zachovalo ve dvou rukopisech, starší z nich, drážďanský, jež původně nejspíše patřil sázavskému klášteru, byl téměř zničen za 2. světové války. Jeho opis, známý jako vídeňský rukopis, se nyní nachází v Národní knihovně ve Vídni.

Mnich sázavský, pokračovatel Kosmův. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874, s. 238-269, (dostupné na <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=256> >).

Druhé pokračování Kosmovo

Druhým pokračováním Kosmovým nazýváme letopisy ze 12. a 13. století o vládě Přemysla Otakara II. a o poručnictví braniborského markraběte Oty, které se vedly ve svatovítském kostele. Na počátku 14. století byly tyto záznamy až do roku 1283 uspořádány a dochovaly se nám v Dražickém rukopise. Pokračování ze skládá z těchto částí:

1. Letopisy české A (1196-1249) – stručné zápisy začínající smrtí biskupa Jindřicha Břetislava.

2. Letopisy české B (1250-1278) – podrobné zápisy, autor, stejně jako u Letopisů A pravděpodobně kanovník svatovítské kapituly, se zde často zmiňuje o atmosférických podmínkách a o nových stavbách, které se budovaly.

Letopisy české. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874, s. 282-303.

(dostupné na: < <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=300>>)

3. Příběhy krále Václava I. (1248-1249) – o povstání Přemysla Otakara II. proti Václavu I.

Příběhy krále Václava I. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874, s. 303–308.

(dostupné na: < <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=321>>)

4. Příběhy krále Přemysla Otakara II. neboli Annales Ottakariani (1254-1278) – o životě tohoto krále, o výpravě do Prus (1254-1255) a o založení Královce, o sporech s Bélou IV. a vítězné bitvě u Kressenbrunu(1260), o sporech s římským králem Rudolfem Habsburským, o smrti Přemysla Otakara II. v bitvě na Moravském poli (1278). Tato část obsahuje také oslavnou řeč na krále.

Příběhy krále Přemysla Otakara II. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874, s. 308-335.

(dostupné na: < <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=326>>)

5. Vyprávění o zlých letech po smrti krále Přemysla Otakara II. A (1278-1281) – popis právních kroků, jež byly učiněny po smrti biskupa Jana III. a jež vedly k volbě Tobiáše z Bechyně. Dále o vládě braniborského markraběte Oty (poručníka krále Václava II.).

6. Vyprávění o zlých letech po smrti krále Přemysla Otakara II. B (1279-1283) – o vládě Braniborů, popis hrůz, které jejich vláda přinesla, o věznění Kunhuty a Václava II. na Bezdězu. O zemské vládě, sestavené roku 1282, v čele s biskupem Tobiášem, konec Braniborů v Čechách. Poté vyprávění o hladomoru, který propukl po odchodu Braniborů. Celý letopis končí příchodem Václava II. do Čech po návratu z braniborského vězení.

Autor je zde jiný než u Příběhů krále Přemysla Otakara II., nejspíše kanovník (zná římské i kanovnícké právo), cituje Ovidia, Horatia, Senecu. Datum vzniku neznáme, pravděpodobně konec 13. nebo začátek 14. století.

Vypravování o zlých létech po smrti krále Přemysla Otakara II. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874, s. 335-368.

(dostupné na: < <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=353>>)

7. Závěr sběratele – připomenutí starobylosti a legitimity rodu Přemyslovců.

Závěrek sběratele. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874, s. 368-370.

(dostupné na: < <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=386>>)

Bibliografie:

Pokračovatelé Kosmovi. Praha 1950.

Bláhová, M.: Staročeská kronika tak řečeného Dalimila (3) v kontextu středověké historiografie latinského kulturního okruhu a její pramenná hodnota. Praha 1995.

Nechutová J.: Latinská literatura českého středověku do roku 1400. Praha 2000.